

Грибовська Ю. М.,

к.е.н., доцент,

доцент кафедри бухгалтерського обліку

Полтавської державної аграрної академії

ОСНОВНІ ЗАСОБИ: ВИЗНАННЯ В ОБЛІКУ ТА ВІДОБРАЖЕННЯ У ЗВІТНОСТІ ВІДПОВІДНО ДО ВИМОГ МСФЗ

Для забезпечення безперебійного процесу виробництва, виконання робіт, надання послуг підприємствам необхідні основні засоби, тобто засоби праці. Основні засоби є частиною активів, тобто ресурсів, контрольованих підприємством, використання яких, як очікується, приведе до надходження економічних вигод у майбутньому.

Основним стандартом, що регулює облік основних засобів у міжнародному фінансовому обліку є міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» (далі – МСБО 16).

Дослідженню питань щодо обліку основних засобів за міжнародними стандартами фінансової звітності присвячені праці провідних учених-економістів: Ф. Бутинця, С. Голова, І. Жолнер, Т. Мурашка, О. Шоляк та інших.

Відповідно до МСБО 16 основні засоби – це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва, постачання товарів і надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для адміністративних цілей та які, як очікується, використовуватимуться протягом більше ніж одного періоду [1].

Об'єкт основних засобів визнається активом, якщо одночасно виконуються дві умови:

1. Існує ймовірність одержання економічних вигід від використання об'єкта основних засобів.
2. Собівартість об'єкта може бути достовірно визначена.

МСБО 16 не визначає вартісної межі визнання основних засобів, підприємство її визначає самостійно. Наприклад, велике підприємство в обліковій політиці може вказати, що всі витрати вартістю менше 6000 \$ не капіталізуються, а облічуються як витрати поточного періоду.

Після визнання активу витрати на його обслуговування не визнаються в складі балансової вартості об'єкта основних засобів. Ці витрати є витратами періоду і вони включають: витрати на оплату праці, витратні матеріали тощо.

Балансова вартість – це сума, за якою актив визнають після вирахування будь-якої суми накопиченої амортизації та накопичених збитків від зменшення його корисності.

Вартість, визначена підприємством – це теперішня вартість грошових потоків, які можна отримати упродовж використання активу і від його вибуття після закінчення строку експлуатації.

Класифікація об'єктів основних засобів відповідно до МСБО 16 «Основні засоби» здійснюється підприємством самостійно з урахуванням спільності їх видів і специфіки експлуатації. Стандартом наводяться, як приклад, такі групи основних засобів: земля, земля та будинки, машини й обладнання, кораблі, літаки, автомобілі, меблі та інструменти, офісне обладнання.

Об'єкт основних засобів, який задовольняє критерії визнання активом, необхідно оцінювати за його собівартістю.

Собівартість основних засобів – це сплачена сума грошових коштів або їх еквівалентів, або справедлива вартість іншої форми компенсації, наданої для отримання активу на момент його придбання або створення.

Собівартість об'єкта основних засобів включає:

- 1) купівельну ціну (у тому числі ввізне мито та безповоротні податки на придбання) за вирахуванням торгівельних знижок;
- 2) витрати, що безпосередньо пов'язані з доставкою активу і приведенням його в робочий стан необхідний для його використання за призначенням;
- 3) первісно оцінені витрати на демонтаж і ліквідацію об'єкта та відновлення майданчика, на якому він розташований, зобов'язання щодо якого

виникли під час придбання об'єкта або внаслідок використання об'єкта з іншою метою ніж виробництво запасів протягом цього періоду.

МСБО 16 вимагає кожен частину об'єкта основних засобів, яка має значну вартість у складі собівартості активу, амортизувати окремо.

Амортизація активу розпочинається тоді, коли він готовий до використання, тобто його доставлено і приведено до стану, в якому він придатний для експлуатації. Нарахування амортизації припиняється, коли актив:

- або класифіковано як утримуваний для продажу відповідно до МСФЗ 5 «Необоротні активи, утримувані для продажу, і припинена діяльність»;
- або припиняється визнання активу.

Земля та будинки є окремими активами, їх обліковують відокремлено, навіть якщо придбано разом. Земля має необмежений строк корисного використання і тому не амортизується. В окремих випадках є виключення, на кар'єри або місця сміттєвих полігонів амортизація не нараховується. Будинки мають обмежений строк корисного використання і є активами, які амортизуються.

МСБО 16 передбачає три основні методи розрахунків амортизаційних відрахувань:

1. Прямолінійний метод. Для визначення річної суми амортизації необхідно відняти від первісної вартості активу його ліквідаційну вартість і поділити на строк корисної служби.

2. Метод зменшеного залишку. При визначенні річної суми амортизації 100 % ділиться на строк корисної служби, множиться на коефіцієнт прискорення (2) та множиться на балансову (залишкову) вартість активу на початок звітного періоду.

3. Метод суми одиниць продукції. При визначенні річної суми амортизації необхідно від первісної вартості активу відняти його ліквідаційну вартість, поділити на кількість одиниць продукції (послуг) та помножити на фактичну кількість одиниць продукції за звітний період.

Такі методи амортизації, як кумулятивний і метод зменшення залишкової вартості, у міжнародних стандартах фінансової звітності відсутні [2, с. 17].

Міжнародні стандарти визначають, що фінансова звітність щодо основних засобів повинна містити наступну інформацію:

- способи оцінки собівартості. Якщо використовується більше ніж один спосіб, необхідно розкривати собівартість у відповідності до кожного методу для кожного виду основних засобів;

- методи нарахування зносу (амортизації), що використовуються;

- валову балансову вартість та нарахований знос на початок і кінець періодів;

- звірку балансової вартості на початок і кінець періоду, що відображає: надходження; вибуття; придбання за рахунок об'єднання підприємств; збільшення або зменшення вартості, що виникає в результаті переоцінок; списання; знос; чисту різницю валютних курсів, що виникає при їх зміні на момент складання фінансової звітності; інші зміни.

Отже, на період капітальних ремонтів, внаслідок яких збільшується строк служби основних засобів, їх продуктивність або рівень комфортності (проведення модернізації, добудування, дообладнання) відповідно до МСБО 16 нарахування амортизації не припиняється.

У МСФЗ відсутнє поняття «капітальні інвестиції». Оскільки в МСБО 16 земля виділена в окремий клас основних засобів і вона не амортизується, капітальні інвестиції за міжнародними стандартами необхідно відображати окремим класом у складі основних засобів.

Список використаних джерел

1. МСБО 16 «Основні засоби» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>.

2. Мурашко Т. Основні засоби: відображення в балансі згідно з правилами МСФЗ / Т. Мурашко // Вісник. – 2015. – № 46. – С. 4 – 18.